

SZLAK PIESZY „ŚLADAMI CYSTERSÓW”

Długość trasy 5 km

MAPA ONLINE
KRAJOBRAZÓW CYSTERSKICH
ORAZ EUROPEJSKIEGO WĘDROWNEGO
SZLAKU CYSTERSKIEGO
DOSTĘPNA NA STRONIE

WWW.CISTERSCAPES.GEOWAY.DE

OPIS PUNKTÓW NA TRASIE

- 1. Klasztor i kościół pw. Wniebowzięcia NMP.** Cystersi budowali klasztory na terenach położonych w dolinach, ale zajmowali miejsca nieco wyniesione, zabezpieczone przed powodzią. Taką też lokalizację wybrali cystersi z Łekna, po podjęciu decyzji o translokacji klasztoru do Wągrowca. Budowę klasztoru rozpoczęto w ostatniej dekadzie XIV w. W jego otoczeniu znajdowały się rozległe ogrody, łąki i sady uprawiane przez cystersów. W 1747 r. zabudowania spłonęły, a ich odbudowa trwała przez kolejne pół wieku. Po kasacie klasztoru (1835/36 r.) urządzono tutaj sąd i więzienie, a jedno skrzydło przeznaczono na użytek nowoutworzonej parafii. Po raz kolejny zabudowania zostały spalone przez wojsko niemieckie w 1945 r. Po odbudowie znajdował się tutaj dom księży emerytów, który działał przez kilkadziesiąt lat. W 2013 r. klasztor przekazano zakonowi paulinów.
- 2. Most na rzece Nielbie.** Związany był z drogą uczęszczaną przez zakonników, uprawiających w pobliżu klasztoru ogrody i sady. Była ona najbardziej dogodnym połączeniem klasztoru z kościołem w Łęgowie, w którym cystersi sprawowali funkcję proboszczów.
- 3. Widok na dolinę Nielby oraz zabudowania klasztorne.** Przed przybyciem cystersów szeroką doliną płynęła rzeka Wełna. Zakonnicy skierowali główne jej wody w północne odgałęzienie, a dolinę zmeliorowali, przekształcając mokradła i bagna w żyzne łąki. Są one uprawiane do dziś.

4. **Cmentarz parafii klasztornej oraz nagrobki ostatnich wągrowieckich cystersów.** Cmentarz został założony przez ostatniego opata wągrowieckiego Erazma Boezlera w latach 30. XIX w. Nekropolia była związana z nowo powołaną parafią poklasztorną. Znajdują się tutaj m.in. nagrobki ostatnich wągrowieckich cystersów.
5. **Widok na rozlewiska Jeziora Łęgowskiego i rzekę Wełnę.** Cystersi skierowali wody rzeki Wełny do Jeziora Łęgowskiego, skracając jej bieg o kilka kilometrów. Celem było zapewnienie odpowiedniej ilości wody dla młyna Ostrowo oraz osuszenie i zagospodarowanie starej doliny Wełny.
6. **Skrzyżowanie dróg. Stara droga z Wągrowca do młyna Ostrowo.** Droga była dawniej ważnym połączeniem komunikacyjnym klasztoru i miasta z osadą młyńską Ostrowo oraz ze szlakiem w kierunku Rogoźna.
7. **Dawna przeprawa przez starorzecze Wełny.** Zanim w XVI w. cystersi skierowali wody Wełny do Jeziora Łęgowskiego, rzeka płynęła środkiem szerokiej doliny, w kierunku zachodnim. Był na niej zbudowany młyn Znosze, usytuowany w pobliżu brodu umożliwiającego przeprawę na przeciwległy brzeg. Dziś po młynie nie ma śladu. Pozostała jedynie droga, która łączy brzegi starorzecza Wełny.
8. **Ulica Rogozińska – dawna „Droga Królewska”.** Dzisiejsza ulica Rogozińska ciągnie się wzdłuż dawnej, wytyczonej przez cystersów drogi w kierunku Rogoźna. Drogę tę nazywano „Królewską” – być może ze względu na jej pierwszorzędne znaczenie oraz fakt, iż łączyła Wągrowiec z miastem stanowiącym własność króla.
9. **Grobla nad Jeziorem Durowskim.** Przykład działalności melioracyjnej cystersów i świadectwem ich umiejętności inżynierskich. Grobla pełniła funkcję zapory wodnej, z którą związana była tama (tzw. upust) oraz stanowiła podstawę głównej drogi wylotowej z miasta w kierunku zachodnim. Wzmiankowana tama umożliwiała regulację poziomu wody w strumieniu zasilającym znajdujący się w pobliżu młyn słodowy. W latach 80. XIX wieku przejście pomiędzy jeziorami znacznie poszerzono, co miało związek z budową nasypu i przeprowadzeniem linii kolejowej.
10. **Most na Wełnie.** Dawna fosa przy domu opata. Główne koryto rzeki Wełny znajdowało się niegdyś kilkanaście metrów dalej na północ, zostało zlikwidowane w XIX w. Obecnie Wełna płynie w wykonanym przez cystersów kanale, którego zadaniem było spowolnienie nurtu rzeki i nawodnienie okolicznych terenów uprawnych. Kanał pełnił również funkcję fosy dla siedziby opata.
11. **Dawny dom opata – obecnie Muzeum Regionalne w Wągrowcu.** Obecny budynek wspiera się częściowo na murach XVI-wiecznego domu opata. Według opisu z 1620 r. w skład kompleksu zabudowań opackich wchodziły także: kuchnia, piekarnia, browar, stajnie itp. W pobliżu znajdował się młyn słodowy (piwowarski) i młyn koński. Całość otaczały sady, ogrody i chmielniki. Na przestrzeni wieków dom opata ulegał przebudowom. Obecnie zachowana bryła nawiązuje do budynku z XVIII i XIX w. Po konfiskacie dóbr cysterskich był to budynek prywatny. Od 1987 r., po kolejnej przebudowie, znajduje się tutaj siedziba muzeum.
12. **Osada Podklasztorze i gospoda „Wygoda”.** Posesje przy ulicy Opackiej, pomiędzy dawnym domem opata a ulicą Klasztorną, wchodziły w skład osady Podklasztorze. Mieszkała tutaj służba klasztorna, np. cyrulik, krawiec, strzelec, palacz, szwaczka i muzykanci. Była też kuźnia i gospoda o nazwie „Wygoda”. Ta ostatnia znajdowała się na rogu drogi wiodącej w kierunku klasztoru. Budynek w konstrukcji szkieletowej zostały w XIX-XX w. zastąpione murem z cegły.
13. **Mur klasztorny.** Zgodnie z zasadami życia klasztornej, w okresie działalności cystersów, cały kompleks klasztorny był ogrodzony. Zachowany do dziś mur północny został zbudowany w 2. poł. XVIII w. Z tego samego okresu pochodzą dwie barokowe bramy wjazdowe.

Oddział w Wągrowcu
im. Waldemara
Balcerowicza

Gmina
Wągrowiec

